

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

izhaja vsako sredo.
Stane četrtletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—
Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VII.

Dunaj, 2. novembra 1927.

Št. 44.

O kulturni avtonomiji.

Na članek „Wiener Neueste Nachrichten“ odgovarja Pavel Pogačnik v „D. T. Z.“: „Naš list je že pred enim tednom predočeval nevarnost kulturne avtonomije za Slovence na Koroškem in dr. Milčinski sam trdi o nezadovoljnih koroških Slovencih sledeče: Mesto da bi se na pristojnih mestih v Jugoslaviji postavili za tamošnje nemške manjšine, kot so se jugoslovanski (?) Nemci pri koroški deželni vladi potegnili za kulturno avtonomijo Slovencev, so nasprotno dali jugoslovanski javnosti s tem, do so položaj Slovencev na Koroškem slikali napačno, celo pretveze, s katerimi se je zatiranje Nemcev v Jugoslaviji opravičevalo. In sedaj meni dr. Milčinski, da bodo koroški Slovenci vsled tega, ker se obravnava postava o avtonomiji, takoj drugače mislili in drugače delali? Koroški Slovenci uživajo že od nekdanje popolne svobode v političnem, gospodarskem in kulturnem pogledu. Kar vsebuje zakonski načrt o avtonomiji, gre preko vsake pravice in odpre vrata inozemski panslavistični agitaciji!

Direktor L. Johne iz Celovca mi piše: Človek mora poznati vsak paragraf tega predloga, da more spoznati nečuvnosti njegove. Pričakovati je, da se pri močni agitaciji Slovencev in pri zaspanosti in nesmiselnosti naših ljudi, ustanovi v vsakem kraju mešanega ozemlja slovenska šola, katere stroške nosi dežela in kojih kontrola po državnih uradih stoji samo na papirju. Dovoljeno je tudi nastaviti tuje državljane, Slovence iz Kranjske in Spodnje Štajerske za učitelje, ki so na tujih šolah študirali! Za ta predlog naj bi naši velenemški reveži glasovali! Te besede si naj poprej dobro premislijo, preden ne nastane po nedopustni lahkomišelnosti nova nevarnost za naše obmejno nemštvo.“

Sepp König piše v „Freie Stimmen“ v uvodu o mednarodnem manjšinskem varstvu in

pravi dalje, da se delajo na eni strani posebno nemškim manjšinam težkoče, dočim sta šle Avstrija in Nemčija, kjer se nahajajo le skromne manjšine, preko mirovne pogodbe z dovolitvijo kulturne avtonomije. Zastopniki na manjšinskih kongresih so si bili edini, da le oni razumejo posebnosti svojih manjšin, ki se morajo ohraniti na podlagi lastne kulture in pravice staršev.

Nato goni staro lajno in dokazuje, da je od 37.000 Slovencev pri ljudskem štetju le 18.000 narodno zavednih, ker so ostali sicer Slovenci (nemškutarji), a se prištevajo k nemški kulturi. (Radovedni smo, če se je le eden učiteljev pri naših razmerah, četudi so poveličini slovenskega pokolenja, dal vpisati pri ljudskem štetju za Slovence. To mora pisati, ker mora opravičiti postopanje naših oblasti napram nam. Prati mora umazano perilo ter dokazovati, da je črno belo.)

Zakonski osnutek je obsežno ali še popravne potrebno delo, kajti določbe, ki bi mogle podpirati nevarno iredento, se morajo v obojestranskem interesu še dobro preceniti. Marsikateri bo rekel, da se s tem odprejo vrata hujšakem in nemirnežem, vendar nam mora biti pred očmi višji cilj, rešitev manjšinskega problema sploh, tudi nemškega.

Vrsta jugoslovanskih listov odklanja, da bi bila izključno pravica staršev merodajna za vpis v narodni kataster. Pripadnost k slovenski kulturi in narodu naj bi se po mnenju teh listov določila potom objektivne ugotovitve (najbrž potom kake komisije), kar bi pa pomenilo pregreho zoper pravico staršev (ki se na Koroškem doslej še ni uvaževala). Najvišje pravilo za rešitev manjšinskega vprašanja je pravica staršev in otrok. To se mora uvaževati, ker je koroška meja obenem meja velike nemške domovine.

König je vse preveč, kar daje osnutek zakona manjšini in kar so vse nemške stranke

bile voljne dati. Zato zahteva v „interesu miru in nedeljene Koroške“, da se zakonski osnutek še spremeni. Črtati se mora po njegovem točka 4. § 19, ki pravi, da sme deželni glavar v posebno uvaževanja vrednih slučajih potrditi učitelje, ki niso avstrijski državljani. Narodnemu svetu se tudi ne sme dati pravica imenovanja učiteljev, ako se deželni glavar za odgovor ni mogel držati trimesečnega roka. Tako važni akti sploh ne smejo biti vezani na gotov čas. Tudi kar se tiče službenih, pravnih in pristojbinskih razmer učiteljstva, naj bo pristojen izključno deželni šolski svet. Stvarna usposobljenost naj bi se ugotavljala le na podlagi tuzemskih izpričeval. Ker imenuje narodni svet nadzornike, se zdatno omeji nadzorstvo države. Vprašanje vzdrževanja manjšinskih ustanov je premalo jasno označeno. 4kilometerska razdalja od šole se ne sme opustiti. Jasno tudi ni, kakšna usoda čaka sedanje šole glede vzdrževanja, razredov in ustroja. In pri disciplinarni komisiji sta potisnjeni dežela in država v ozadje.“ (Brezdvomno predlog Königa ni posebno ustregel nemškim manjšinam v tujih državah, ki se postavljajo na popolnoma drugo stališče.)

Nadaljevanje.

Raziskavanje o rentabilnosti kmetijstva na Koroškem.

Mestni ljudje navadno ne razumejo kmeta. Prvi, ki so se sami rodili v kmečki vasi, ga še poznajo; otroci pa, ki so se rodili v mestu, poznajo kmeta samo ob nedeljah, ko na sprehodu vidijo njegovo kuretino, njegove prešiče, vidi jo gozd in polje ter si mislijo, kako je kmet srečen, ko ima vse! Tako je zmirom bilo. Že neki rimski pisatelj in pesnik je pisal: „Beatus vir, qui procul a negotiis paterna rura bobus exercet suis“ (srečen človek, ki daleč od politike očetovska polja orje s vojimi voli!) Kmet pa

goče to noč zadnjikrat. Saj so kazali vsi znaki, da pride jutri do odločilne bitke. Kmalu je potihnilo vse, le korakanje straže je bilo slišati v tihih nočnih urah.

Minula je noč. Jutranja zarja se je prikazala na vzhodu. Dolgi krvavi žarki so segali vedno dalje in dalje na nebo. Že se je svetlikalo in s tem je nastalo življenje tudi v taboru; glasno trobentanje je vzbudilo vojake iz trdnega spanja, ta in oni si je mel zaspane oči, počasi se je opremil z orožjem. Razvrstili so se po četah in krdelih in kmalu so bili pripravljeni na boj.

Večjemu oddelku Korošcev je poveljeval Franc grof Rosenberg, tedanji ženeški gospod. Vojaki so ga imeli radi, saj je bil dobrosrčen poveljnik, ki je ljubil svoje vojake. Bil je sam hraber in se ni bal nobene nevarnosti. Vzodbujal je svoje vojake k pogumu. Navdušeno so mu odgovarjali: Mi gremo z veseljem v boj.

Tudi v turškem taboru je postalo kmalu vse živo. Pel je boben in slišalo se je od daleč kričanje in ropotanje voz.

Kakor je bilo pričakovati, so Turki res udarili na avstrijske čete. Grof Rosenberg je stal s svojim krdelom ob rimski utrdbi. Grozno se je tresla zemlja, ko so dirjali Turki na čilih, malih konjih proti utrdbi. Bili so že čisto blizu in Avstrijcem bi se bilo slabo godilo, kajti Turkov je bilo kot listja in trave.

(Konec sledi.)

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Kapelški punt.

(Nadaljevanje.)

Osem dni pozneje je zapustil Celovec koroški regiment, ki je nosil tedaj ime Alvinezi. Štirinajst dni so rabili, da so prišli do Sedmograške.

Andrej in Tomej sta bila vedno skupaj in to je bilo obema v tolažbo.

Dospeli so do rimskih utrdb pri mestu Pešaniji. Vojakov je bilo vse polno, da je kar mrgolelo daleč na okrog. Bilo je pa tudi potrebno, saj Turek je dovajal vedno več krdel od vseh strani. Ogleduhi so ugotovili, da se pripravljajo Turki na napad. Bilo je letanja sem in tja, vlačili so topove na posamezne postojanke, zadaj pa so vlekli konji težke vozove s strelivom. Pešci so se razvrščali v večjih oddelkih v smeri, kjer so stale avstrijske čete.

Bilo je nekega toplega večera. Solnce je že davno zašlo, rudeča zarja se je pokazala na zapadu in se razširila visoko na nebo, da je bilo vse kakor v krvi.

Tomej in Andrej sta bila v svojem šotoru. Videla sta rudečo nebo, dolgo sta ga gledala, ne da bi bila spregovorila. Oba sta bila zatopljena v misli na milo domovino.

„No, Andrej, zakaj si tako tih?“ prekinem molk Tomej, ki se je ravno pripravljal k počitku.

„E, vesel človek ne more biti,“ meni Andrej, „saj veš, da me skrbi, kako je doma. O ta prokleti pisar, ta je vsega kriv!“

„Bo tudi dobil svoje plačilo, le čakaj,“ tolaži ga Tomej; „če je še Bog v nebesih, mora sprejeti ta hudobnež zaslužen kazen.“

„Kaj mi to pomaga,“ pravi žalostno Andrej, „ko moram biti tukaj, in slutim, da se ne vrnem.“

„Pojdi no, kaj si boš s tem belil glavo; jaz ne mislim na to, če je krogla namenjena meni, naj bo, dokler me pa še ni pošegetala, si pa ne bom delal težkega srca.“

„Ti se lahko smejiš, a zame je drugače,“ pripomni Andrej.

„Le počakaj, vse mine in tudi tega bo konec; Turka naklestimo, potem pa hajdi domov v Kaplo in vse bo dobro.“

„Da bi le bilo, a nekaj mi pravi v srcu, da bo drugače. Sanjalo se mi je, da sem hodil po motni vodi in trgal ob bregu zrele, modre slive — in to pomeni smrt.“

„Beži, beži, sanje so sanje, jaz nič ne verjamem na to; še nikoli nisem zadel v loteriji, če sem staval na kako številko, o kateri se mi je sanjalo.“

Tako sta se pomenkovala oba prijatelja.

Noč je razprostrla svoja krila na prostrano taborišče, kjer je spalo toliko vojakov, mo-

ve, da polje v letu samo enkrat rodi, da ima krava le eno tele in često še enega ne, in da se mora s svinjino, ki se je pripravila pozimi, shajati vse leto. Kmet ve, da iz vsakega neurja grozi toča, ve, da mu pretijo naprej slana, moča, suša, črvi, bolezni. Vsakdo tudi ve, da ob kmečkem delu nikdar ni bilo mogoče obogateti. Vemo pa tudi, da je kmečki stan temelj države. Nasprotnik kmetu je mestno ljudstvo, ki v svojem pomanjkanju zavida kmetu njegov kruh. V teh razmerah je nujno treba, da se javnosti pojasni položaj kmečkega gospodarstva z jasnim računom: da svet vidi, kaj kmet zasluži, koliko ima dela, kakšna je njegova bodočnost. Zato je pozdraviti, da je kulturni svet izdal prvo poročilo o rentabilnosti kmečkega gospodarstva.

Poročilo najprej izračuna vrednost zemljišča, poslopja, drevja, živine, orodja in v podjetju potrebnega obratnega kapitala:

	v malem posestvu do 5 ha šilingov	v večjem posestvu nad 100 ha šilingov
Zemljišče	614	336
Poslopje	902	277
Rastline	292	488
Živina	463	204
Orodje, stroji	176	74
Obratni kapital	407	111
Vkup	2855	1492 okroglo

vse računano na hektar.

Na 10 hektarjev se potrebuje ljudi:

V malem posestvu 4 osebe, v večjem posestvu 2,5, to je delujoča družina in posli vkup. Ti ljudje zaslužijo:

	v malem posestvu šilingov	na večjem posestvu šilingov
Dnevna plača	4,23	7,20
Hrana	1,95	1,93
Mesečno	154,—	228,—

Obdelovanje enega hektarja stane v letu na manjšem posestvu 452 S, na večjem posestvu 125 S.

Vsi dohodki vkup znašajo počez za hektar in leto pri manjšem posestvu 475 S, pri večjem 167 S.

Zanimive so posamne postojanke:

Dohodki od hektarja	primalih posestvih šilingov	pri velikih posestvih šilingov
Od konj	19	1
Od živine klavne	105	43
Od živine plemenske	16	13
Od mleka	56	24
Od masla	85	5
Od svinj	90	22
Od kuretine (ajca)	1	0
Od žita	12	7
Od krompirja	0	0
Od fižola, graha, detelje	55	1
Od sadja	6	1
Od gozda	6	36
Razno	17	5

Ako so te številke pravilne, je veleposestvo vseskozi manj rodovitno kakor mala gospodarstva, izven gozda, ki mu daje več dohodkov, ker se pač na veleposestvu z gozdom racionelno gospodari. Obratnih stroškov pa ima malo gospodarstvo 341 S, veliko 114 S za ha, in sicer se ti tako razdelijo:

	malo posestvo šilingov	veliko posestvo šilingov
Nakup živali	89	11
Surovine	52	1
Plače	45	45
Gnojila	1	4
Semena	28	4
Krma	43	10
Nastilja	0	0
Živinozdravnik	2	1
Poslopja	12	3
Orodje	23	9
Davki	11	8
Socialno zavarovanje	1	1
Zavarovanje škode	5	1
Razno	16	4

Obratni stroški so pri velikem izredno manjši kakor na malem.

Kar se v posojilnici šteje kot dobiček (nekaj drugega nego dohodek), se v gospodarskem računu takole kaže:

V prid gospodarstvu	malemu na ha šilingov	velikemu na ha šilingov
Pomnožitev zaloge	47	8
Prodano žito	52	21
Prodani pridelki drugi	74	5
Sadjereja	83	7
Gozd	24	28
Konji	8	4
Prirastla živina	65	37
Mleko	115	45
Maslo in sir	49	10
Voznina	1	0
Žvinoreja	231	94
Svinjereja	156	41
Kuretina	5	1
Razno	34	7
Vkup (okroglo)	720	223

Temu nasproti pride v breme:

	pri malem na ha šilingov	pri velikem na ha šilingov
Amortizacija	26	13
Stroški obrata	158	54
Stroški dela	452	125
Zmanjšanje zaloge	40	6
Vkup (okroglo)	678	200

Zaslužio se je torej pri malem na hektarju 720 — 678 = 42 S, velikem 223 — 200 = 23 S.

Mali posestnik, ki obdeluje recimo 30 orolov, je zaslužil 600 S v letu, veliki, ki obdeluje 200 orolov, 2300 S. Za vzdrževanje družine za slučaj bolezni, za event. študiranje sina, za izobrazbo hčere ta dohodek ne pri enem, ne pri drugem ne bo segel. Naglašati je še treba, da v tem računu nikjer ni všteti obresti od dolgov, da se nikjer ne ozira na točo in ogenj, na živinske bolezni i. dr. Iz teh števil se vidi, kako malo se kmetijstvo obrestuje. Ni dvojbe, ko se bo računalo še bolj na splošno, se bo našlo veliko domov, kjer gospodarstvo sploh ne nese nič, in če bomo vzeli neko gotovo svoto kot minimum za življenje, za hrano in obleko, bomo našli, da se ta svota v preveč slučajih zdaj iz poljedelstva ne da pridelati. In vendar ne smemo reči: kmet pusti svoj dom! Marveč treba ljudi poučevati, treba jim pomagati, treba izogibati se nepotrebnih davkov in stroškov, da se gospodarstvo zboljša in da pošteno delo najde pošteno plačilo.

POLITIČNI PREGLED

Dr. Seipel se pogaja z uradniki. Uradniki dokazujejo, da izkazuje proračun skozi tri leta skupaj 220 milijonov S prebitka. Kar se je prihranilo v teku let vsled previsoke obdačitve, mora priti v prid seveda uradnikom, kakor bi gospodarstvo sploh ne rabilo denarja. Najprej se namerava dovoliti nekaterim činovnim razredom povišanje do povprečno 10%, potem pa vsem uradnikom za 6%. Uradnikom se bo mehko postlalo, kmet pa bo prišel na beraško palico. — Čuti se stremljenje proti odpravi krajevnih razredov pri uradnikih. Večja mesta so v razredu A, dežele v C. Uradnik v mestu dobi zato več plače nego oni na deželi. To je krivično. Uradnika v mestu stane sicer stanovanje več, mogoče tudi še kaj drugega, zato pa ima več prilike za izobrazbo, zabavo itd. Če hoče učitelj na deželi v gledališče, ga stane že vožnja veliko in prenočiti mora v mestu. Ugodnost in udobnost je tudi nekaj vredna. Zato bi bilo čisto pametno, da se ti razredi odpravijo. Zdaj n. pr. za mesto na kaki oddaljenjši šoli sploh nihče ne prosi več, četudi bi prišel na višjo stopnjo in višji plačilni razred, četudi imamo veliko preveč učiteljskega naraščaja. — Pogajanja med prometnim ministrom v Nemčiji in Avstriji glede zenačenja železniškega prometnega reda stoje pod zaključkom. — Investicijsko posojilo, ki ga nam da Društvo narodov, se bo porabilo za elektrifikacijo železniške proge Solnograd—Dunaj, Dunaj—Gradec in Dunaj—Strass-Sommerein. Elektrifikacija koroških prog ni predvidena. Tako je menda tudi za večno padel načrt vzhodne železnice v vodo. — Sliši se, da namerava izvesti Seipel spomladi nove volitve, vendar ne v zvezi z vsenemci, ki imajo sicer mandate, nimajo pa volilcev, a kljub temu hočejo igrati tudi na Koroškem glavno vlogo, temveč z Landbundom.

K zveznemu proračunu je govoril tudi finančni minister o investicijah in uradniškem vprašanju. Pri zvezni upravi je nameščenih

74.800 uradnikov, pri monopolih 10.700, zveznih obratih 32.200, poštni hranilnici 1800 in pri zvezni železnici 82.000, to je skupaj 210.000 uradnikov in še kakih 6000 pomožnih delavcev pri železnici. Stalež uradništva pa se še pomnoži za 1000 pri varnostni straži, vojaščini in justični pravi. Penzionistov ima zvezna uprava 51.400, monopoli 9100, zvezni obrati 22.700, železnica 60.000, skupaj tedaj 143.000. Sicer je od lani 3000 penzionistov manj, vendar je še razmerje tako, da pridejo na 4 aktivne uradnike 3 penzionisti, kar državo in gospodarstvo hudo obremenjuje. Za uradništvo je določenih 698,5 milijona S, za 25,8 milijona več kot lani. Uradnikom z mnogoštevilno družino ne gre dobro, ker jim je vojna vzela vse rezerve, zato pa dobe v potrebnih slučajih 6 do 7 milijonske brezobrestne predujme. Na zdato zboljšanje njih položaja pa ni mogoče misliti, ker proračun ne sme prekoračiti točno začrtanih mej. Dela se na tem, da se zenači pokojnina med starimi in novimi penzionisti vsaj polagoma. Letos se je porabilo za to 6, za prihodnje leto pa je določenih 8 milijonov. — Takoj so sklicali uradniki zborovanje, da zavzamejo stališče k izvajanjem finančnega ministra. Pravijo, da so njih zahteve upravičene, ker se je življenje od leta 1924 podražilo za 25 odstotkov, ker se bo vsled nove carinske tarife še podražilo za 8 odstotkov in ker plače še niso valorizirane. Država mora dvigniti kupno moč množice, kar najlažje doseže s tem, da zviša uradnikom plače, ker je uradnikov res množica, z družinami vred gotovo šestina vsega prebivalstva. Za zahteve teh se najbolj poteguje vsenemška stranka, ker so to njeni pristaši. Razen nekaj magnatov in uradnikov vsenemška stranka itak nima pristašev, vsaj so listi po volitvah pisali, da so oni dali samo mandate, glasove pa kršč. socialci.

Beograjska narodna skupščina je pričela z rednim zasedanjem, to se pravi, da je stališče vlade v toliko trdno, da more razpravljati parlament vsaj o tekočih zadevah. Opozicija je poskušala vse, da bi vlado razbila. Najprej sta sklenila Pribičević in Radič zemunski pakt. Obenem so se vršila pogajanja obeh strank z demokratsko zajednico, da bi se vse te stranke združile v močno opozicijo in prevzele vlado demokracije. Vsled tega in ker nekateri demokratski poslanci niso bili zadovoljni z vlado, ki jim ni izpolnila vseh obljub, je postal razdor v demokratski stranki vedno ostrejši, da je podal predsednik Davidović ostavko, ki je pa klub ni vzel na znanje. Tudi pismena vloga opozicije demokratski stranki je bila zavrnjena. Četudi je dobil Davidović zaupnico in čast, demokratski ministri pa oblast, da morajo ostati še nadalje v vladi, je še povsem negotovo, ali se bo Davidović uklonil. Toliko je gotovo, da sedanja vladna koalicija zaenkrat ostane. Na izrednem zasedanju se je vršila verifikacijska debata in so bili skoro vsi mandati potrjeni. Radikal Nastasa Petrovič in Radič sta napadala volilno nasilje radikalne stranke. Zato je bil Petrovič izključen iz radikalne stranke. To pač ne gre, da bi strankin poslanec nastopal proti lastni stranki. Perič je bil izvoljen skupščinskim predsednikom. Izvojnjeni so tudi skupščinski odbori, ki bodo imeli mnogo posla, kajti predložena je cela vrsta zakonskih osnutkov. — Makendonski komitaši še ne mirujejo. Pri Kraljevi ob bolgarski meji je prišlo do novega spopada. 4 osebe so hotele pognati v zrak vojaški magacin, pa so bile pregnane. Sliši se tudi, da so nameravali usmrtiti več vodilnih oseb, med njimi tudi kralja Aleksandra.

O umoru Cena bega prihajajo vedno novi momenti v ospredje, ki dokazujejo, da zadene pri tem glavna krivda le Italijo, ki noče miru na Balkanu. Pisalo se je celo, da je hotel albanski dipl. zastopnik na Dunaju vtihotapiti v prtljago Cena bega nekatere listine, ki bi kompromitirale albanske begunce. Umor Cena bega je nekatera albanska plemena hudo razburila ter so se uprli. Ker je albanska vlada preslaba, namerava poklicati italijansko vojaštvo na pomoč, ki ima že itak vodstvo in organizacijo vojske v svojih rokah. Pariški listi pravijo k temu, da je Ahmed beg navaden italijanski vazal in izdajalec domovine, ki mu ne preostane nič drugega, ko da odide v Italijo. Italijanska vojaška pomoč bi brezdvomno po-

vzročila vojno z Italijo in kot posledico tega akcijo Anglije in Francije. Treba se samo spomniti, da se je svetovna vojna pričela na Balkanu in da bo Balkan tako dolgo žarišče vseh evropskih nemirov, dokler se balkanski narodi med seboj ne sporazumejo. Samo balkanska federacija more zagotoviti mir na Balkanu. — Pod odstopu vlade je sestavil novo zopet Ahmed beg Zogu.

Zarota v Španiji. O zaroti, ki so jo odkrile oblasti v Barceloni začetkom oktobra, se doznajajo šele sedaj nekatere podrobnosti. V zvezi s to zaroto je bilo aretiranih 30 oseb, med njimi 4 višji oficirji. Tekom preiskave so našli točno izdelan strateški načrt za pohod onih čet, ki so bile v zvezi s to zarotniško akcijo. Razen tega je bil najden seznam oseb, ki naj bi sestavile bodočo vlado. V Barceloni so zaplenile oblasti 900 bomb. Zarotniki so nameravali porušiti kraljev grad in pobiti vse člane kraljeve rodbine. Atentat na kralja bi se bil moral izvršiti o priliki njegovega odhoda v Maroko. Zarotniki so nameravali pognati v zrak vlak, s katerim sta se vozila kralj in Primo de Rivera.

DOMAČE NOVICE

Dobrla vas. Okrajno glavarstvo je na predlog in pritisk tuk. občine dalo zapreti gostilno pri Maleju v Dobrli vasi, oziroma odreklo koncesijo novemu posestniku hiše, g. Jožefu Paarju brez pravega vzroka. Gostilna je že stara. Doslej, po razpadu Avstrije, pa tudi prej se ni še zaprla nobena stara gostilna v občini. O tem bi se dalo še več pisati, a še zaenkrat raje molčimo.

Borovlje. „Freie Stimmen“ pišejo, kako je prišlo do nove avtoprometne zveze. G. A. Smeričnik je padlo v glavo, da bi se potniški avtopromet Borovlje—Celovec izplačal, pa je šel k županu in mu stvar razodel ter vložil prošnjo pri občinskem uradu za podelitev koncesije. Župan je obljubil podporo, a ko je bil g. Smeričnik zunaj, mu ni šlo v glavo, zakaj bi moral zaslužiti nesocijaldemokrat in je nagovoril soderuga, ki je vložil prošnjo nekaj dni pozneje neposredno, tedaj ne preko občine kot g. Smeričnik. Ebner je dobil koncesijo, a Smeričnik je ni dobil, ker dve zvezi nista potrebni. — To je v zadnjem času drugi tipični slučaj, da pri naših oblastih oseba — vsak državljan je pred oblastjo in zakonom enak! — sposobnost, vsi dani predpogoji itd. ne igrajo nobene vloge, temveč samo strankarska pripadnost. Predpisi o varstvu manjšin so jim krpa papirja. In potem kregajo na Italijane, ko pa sami dajejo najboljše zgleda. Jeremijadam takega naroda verjame samo tisti, ki ga ne pozna.

Sele. Najstarejši zgodovinski spomenik v Selah je turški križ, ki kaže, kako daleč so svojčas pridrl Turki v Sele. Ljudska pravljica pripoveduje, da sta jih farni patron sv. Urh in angel varh zapodila nazaj. Sedanji križ je bil postavljen pred 35 leti. Čas in posebno predlanski prsteni plaz sta ga že zelo poškodovala, da se utegne sčasoma zrušiti. Škoda bi bila, če bi ta zgodovinski spomenik zginil. Zato so se zanj zavzeli bivši vojaki in hočejo drugo leto na njegovem mestu postaviti novega in lepšega, kar je vse hvale vredno.

Borovlje. (Občinska seja.) Župan odgovarja na zadnje vprašanje Zeca iz Kaple glede spojitve podljubelske občine. Blagajniško stanje podljubelske občine je znašalo tedaj 5623 S, vendar je imela občina še neporavnanih računov v znesku 4000 S, ki so se vsi poravnali. — Za cenilce škode po divjačini se izvolijo za boroveljski kraj Rebernik Josip in Wernig Martin, za Podljubelj pa Uznik Peter v Kapli. — Gasilni dom v Kapli se popravi in nosi občina stroške za cement, eternit in plače strokovnikom delavcem. — Poprava in kritje strehe in stolpa cerkve je stala 9661 S; tretjino plača patronat, $\frac{2}{3}$ pa se razdelita na davkoplačevalce. Cerkevna doklada bo znašala 20% za boroveljske farane. Popravi se tudi še ura v zvoniku. — Prošnja župniškega urada v Podljubelju za upeljavo električne luči v župnišče in mežnarijo se zavrne, ker po izjavi zastopnika boroveljske tovarne ta sploh ne odda več električne sile, vod iz Področice v Podljubelj pa še sploh ni napeljan. — Odkloni se prošnja Rad- und Motorfahrkluba Wörther-

see za podporo, ker občina za take športe nima denarja. — Dolgo se je razpravljalo o bajtiški cesti. Za vzdrževanje te prometne žile prispeva občina 25% in drugi interesi, ki vozijo za lesno trgovino, 75%. Proti temu se pritožujejo Voigt, Helldorf in Čertov. Pritožbi se ugotovi le v par točkah, v bistu pa ostane pri starem, ker prispeva občina itak več nego jo rabijo bajtiški kmetje. — V domovinsko zvezo se sprejme več oseb, nekaj se jih odkloni. Zagotovilo sprejema dobota Streiner Viktor in Reichl Johana. — Staro pokopališče v Kapli je glasom zemljiške knjige last občine. Cerkevno predstojništvo v Kapli prosi, da se prepíše parcela cerkvi, ker je menda pravzaprav last cerkve. Se odkloni. — Seja se prekine in nadaljuje 25. oktobra: Župan poroča o članku v „Freie Stimmen“, ki napada njegovo osebo glede avtomobilske zveze. V resnici je vložil prvo prošnjo g. Smeričnik, potem šele so sledili drugi. Vseh prošelj skupaj je bilo devet. Zadeva se je razpravljala na seji občinskega sveta ter župan v tem oziru niti koraka ni storil na lastno pest. — Prostor za novo boroveljsko pokopališče so ponudili 4 posestniki, in sicer Hilda Mak in Oswald po 40 g kvadratni meter, trafikant Ovčar po 50 g in mesar Dovjak po 70 g. Sanitetni odsek predlaga nakup zemlje Hilde Mak. Slovenski odbornik Kometter meni, da je vse to predrago, in ponudi svojo zemljo istotam za 30 g kvadratni meter. Ker zadeva ni nujna, se odstopi finančnemu odseku. Nakup se bo izvedel morda šele prihodnje leto enkrat. — Nato se reši še 34 ubožnih zadev.

Št. Vid v Podjuni. (Naraščaj.) Zadnji čas je dobil obrtni list g. Josip Habernik, pd. Blažejev v Pogrčah za čevljarstvo obrt in se nastanil pri Bačku v Rikarji vasi, kjer jo izvršuje s pomočjo enega pomočnika. Pomočniška leta je prebil v Borovljah. Ravno prav, da se izpopolni globoka vrzel, ki je nastala po smrti dveh čevljarjev v vasi, tretji pa je za delo vsled bolezni docela nesposoben. Čevljarstvo obrt bo dobil tudi, ako je še ni, g. Franc Picej, pd. Voglov v Št. Primožu, ki jo bo izvrševal kar na očetovem domu. V teku triletnje prakse je delal razen na Koroškem tudi v Jugoslaviji in na Tirolskem in si pridobil gotovo dosti strokovnega znanja. Njegov brat g. Leopold Picej pa je dobil dovoljenje za izvrševanje krojaške obrti. Naselil se je v Klopincu št. 17. Vsem moramo čestitati! — Četudi bi bilo še za več obrtnikov te stroke dosti dela, velja vendar, da je posledica konkurence boljša potrežba in trpežnejše delo.

Sveče v Rožu. (Razno.) Dobili smo novo gostilno, odprl jo je g. Valentin Feinig. Sezidal je novo hišo in dobil koncesijo za gostilno. V naši občini je 1700 prebivalcev in imamo 16 gostiln. Dve namreč v Zavrhu. Na vsakih 100 oseb pride ena gostilna. Tako nam je priložnost dana, da se po gostilnah rešujejo težki socijalni problemi! — Nagle smrti je umrl dne 23. oktobra Tomaž Ferčnik, delavec v tovarni, star 70 let. Popoldne istega dne je bil na Mačah, ko je šel domu, mu je med potom postalo slabo in je umrl. Letos je umrlo pri nas že pet oseb nagle smrti. Počivaj sladko!

Glinje. (Poroka.) Veselo je bilo 17. oktobra tukaj, ko se je poročil obče priljubljeni in spoštovani g. nadučitelj Miha Herzele z gđc. Kirchbaumerjevo. Šolske oblasti ga pošljejo tačas v Sibirijo, na šolo v čisto nemški kraj pri Althofenu, in zato si je izbral družico, da mu Sibirija ne bo zares Sibirija. Na predvečer mu je zapel pevski zbor, ki ga je on mojstrsko vodil, podoknico. To ga je ganilo zelo prijetno. Sledila je temu prijetna zabava. Svatba se je vršila na domu pri Cornu. Bilo srečno!

Celovec. (Razno.) Ena najboljših igralk celovškega mestnega gledališča se je 22. okt. zvečer obesila v svoji sobi. Vsled tega se je morala večerna predstava prekiniti po prvem dejanju. Ker je pripadala brezvercem, je bila pokopana brez pogrebnih obredov. Pogreba se je udeležilo okrog 1000 ljudi, kar kaže o veliki priljubljenosti pevke. — Dne 22. oktobra se je naštel na Koroškem za 228 podpisanih brezposelnih več in sicer 2324. — Nadučiteljem so bili imenovani v Borovljah Kristijan Seebacher, v Bistrici v Rožu Ljudevit Križman, Ribnica ob jezeru Florijan Velikogna, Št. Jakob ob cesti Matija Primoš, Kapli ob Dravi

Andrej Hus, Pliberku Karl Hecher, Št. Primožu v Podjuni Filip Starc, Labudu Jakob Strasser in šolskim vodjam v Podgradu Josip Mondré. — Kmetijska šola Hoprijan pri Velikovcu se razširi na dva letnika. — Koroški deželni zbor se sestane 9. novembra t. l.

Globasnica. (Društveno gibanje.) Na 10. oktobra se je vršil tu društveni sestanek. G. Lovro Potočnik je govoril o pomenu kulturne avtonomije in nam je poljudno in jasno razlagal to vprašanje in vse narodne boje od početka do danes. Domači čg. župnik je predaval o programu soc. dem. stranke. Sestanek so zapustili mnogoštevilni člani z zavestjo v srcu, da mora enkrat zmagati naša pravica. — Dne 23. oktobra pa smo obhajali „Mladinski dan“. Dopoldne se je vršila slovesnost v cerkvi, ki jo je vodil poslanec čg. Starc. Da še živi pri nas verski duh, je priča to, da je bila spovednica v soboto zvečer in v nedeljo zjutraj oblegana. Popoldne se je slovesnost nadaljevala v društvenih prostorih, kjer se je vršila obenem Slomškova slavnost. Čg. Starc nam je za mladinsko slovesnost podal nebroj zlatih naukov, ki si jih bo občinstvo ohranilo tudi v spominu. Po končanem govoru so se predvajale tri Slomškove deklamacije in domači g. župnik je govoril o delovanju in življenju našega nepozabnega škofa Slomška. Poživljeni in polni navdušenja za vero in narod smo se nato mirno razšli.

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja deželnega kulturnega sveta, dne 14. oktobra 1927.

Konjereja.

Preds. Supersberg poroča, da se je posrečilo za boljše konje dobiti kupcev iz Virtemberga, kjer zdaj kupujejo gospodarji svoje konje iz Belgije in hočejo ljudje poskusiti koroške. Seveda so Virtemberžani kupili najlepše, a če se hoče ljudi pridobiti, se jim ne more dajati slabih kram-pov. Kulturni svet si bo prizadeval prihodnje leto dobiti v deželo virtemberških kmetov, ko so zdaj bili tu samo prekupci. Kmet bo kupil tudi kobile, ko so prekupci segali samo po žrebcih.

Živinorejski nadzorniki.

Nadzorovanje živinoreje se mora izpopolniti. Nadzorniški uradniki (Kontrolasistentje) se bodo izobraževali naprej, da bodo znali spoznavati živinske bolezni in dajati kmetom potrebnih nasvetov. Postavili se bodo tudi pod vodstvo, da bodo delovali smotreno po danih jim navodilih.

Vnovčevanje živine.

Sicer se zdaj živina prodaja nekoliko lažje, ali vprašanje posredovanja pri prodaji živine potom društva Viehverwertung se bo povoljno rešilo.

Subvencioniranje bikov.

V bodoče se bodo biki preiskovali predno se jih subvencionira, ali so zdravi ali ne? Le tako je mogoče živinorejo pospeševati, če se takoj izloči, kar ni pripravnega.

Preiskavanje zemlje.

Zadnji čas se posestniki zelo zanimajo in želijo, da se preišče njihova zemlje, ker se le tako more dati polju z umetnimi gnojili snovi, ki jih zemlja potrebuje. Sicer se čisto razmetava denar za gnojila, ki ne učinkujejo prav nič.

Mlekarna v Spitalu.

V Spitalu je začela mlekarna delovati, pa se je stvar zopet ustavila, ker je predsednik na Angležkem videl nov način. Nekaj mleka se pa že zdaj pošilja na Dunaj.

Zavarovanje kmečkih delavcev.

Na zborovanju predsednikov glavnih kmetijskih korporacij se je poročalo, da se bo zavarovanje nekoliko predrugačilo. Bolniške blagajne se bodo ločile od zavarovanja za nezgode, invaliditeto in starost. Zavarovanje zoper nezgode in starost se naj postavi na redno letno dajatev, naj se z davki plačuje in zavarovani naj dobiva svojo podporo v davkariji, da ne bo treba upravnega aparata. Izračunalo se je, da bi za zavarovanje zoper nezgode zadostovala 5% doklada k zemljiškemu davku. Koroška dežela zdaj plačuje za posestva, ki ne merijo nad 50 ha, letnih 450 milijonov. Potem bi

ena milijarda zadostovala za vse, tudi še za drvarje.

Reklo se je pri posvetovanju, da bolniško zavarovanje in zavarovanje za invaliditeto ne gresta eno z drugim: zdravniki preradi bolnikom priznavajo invaliditeto, ker se za invalida plačuje 6 S, za bolnika pa samo 3.

Žganjarne.

Na Nižjeavstrijskem se zdaj veliko stori za žganjarne. Pridelavamo več nego potrebujemo krompirja. Potem vemo, da planinske dežele ne morejo živine pitati, nepitane pa ne spravimo na Dunaj. Ko bi imeli več žganjarn, bi se z odpadki pitali voli in redili prašiči. Misli se na to, da bi se vzela kje žganjarna v najem in da bi se delovalo združnim potom zlasti v krajih, kjer je dosti krompirja, kakor okrog Sv. Vida in Velikovca. Kulturni svet je pripravljen stvar podpirati.

Proti davku na izvoz lesa.

Naprej se dela zoper davek na izvoz lesa, ki so ga izsilili lastniki žag. Upati je, da ta davek v doglednem času sploh pade. Žagarji so se združili pod imenom „žage v sili“ — „Säge in Not“, proti tem so se posestniki gozdov združili pod naslovom „Wald in Not“ — „Gozd v sili!“

Skrb za gozde.

Najbolje se skrbi za gozd s poukom o pomenu gozdov in podpiranjem pogozdovanja. Za gozdarski kurz se je zglasilo 66 ljudi, 55 se jih je sprejelo. Potem so se prirejali tridnevni kurzi v krajih. S tem se največ doseže, dosti več, kakor bi se doseglo, če bi se na stroške kmetov nastavliali posebni gozdarji.

Celovski jesenski sejem se je pričel pravzaprav že v nedeljo 23. oktobra, ko so se odkazovala mesta za stojnice, ko so pri močnem dežju začeli kramarji postavljati svoje prodajalne šotore. Že tedaj se je pričelo kričanje domačih in v še večji meri tujih trgovcev, ki se je 24. oktobra oglušujoče nadaljevalo celi dan. Kaj posebno zanimivega in novega sejem ni nudil. Povsod, na Novem trgu in na živinskem se je kar trlo ljudi. Prodajalci lesene robe so se pritoževali, da morajo skoro več peljati nazaj, kakor so pripeljali na trg. Zato pa so boljše odrezali kramarji in tudi živina razen konj se je živahno prodajala. Prignanih je bilo: 353 konjev, 6 bikov, 57 volov, 135 krav, 21 telic in 577 svinj. Cene: težki konji 500—1000 S, lažji 400—800 S, žrebata 175—350 S komad, konji za klanje po 10—40 g za kg žive teže; biki 1—1,20, voli 1,10—1,30, plemenske krave 1,10—1,40, klobasarice 0,80—1, telice 1—1,20, prašički 1,80—2,20, pitani prašiči 2,20—2,40 S za kg žive teže.

Borza. Dunaj, 29. okt. Beograd 12,40 šilingov za 100 Din; Berlin 168,65; Milan 38,65; Praga 20,94; Curih 136,32, New York 704,70.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Kemal paša, diktator Turčije, je govoril na kongresu narodne stranke 26 ur 33 minut. — V Italiji so odpravili napitnino. — Rudarski štrajk v Nemčiji je končan. Povprečna dnevna mezda rudarja na dan se zviša od 5,20 na 5,80 mark. — Naša država se zelo trudi, da bi preneslo Društvo narodov svoj sedež iz Ženeve na Dunaj. Baje se ji bo to posrečilo. Zdravnik dr. Dularič je iznašel serum proti zastrupljenju z žobami. — V Rušah pri Mariboru je ugriznil stekel pes 14 oseb, ki so bile oddane Pasteurjevemu zavodu. — Nemška demokratska stranka je vprašala vlado, kaj misli storiti v zaščito nemške manjšine v Italiji. Zadnji čas so se morali odstraniti celo nemški napisi na nagrobnih kamnih. — V Bocnu otroci v šoli med odmori in na ulici ne smejo govoriti nemški. Pri nas na Koroškem na več utrakvističnih šolah otroci med odmori in na ulici ne smejo govoriti slovenski, drugače jih učitelj kaznuje. — Na Angleškem so postavili avtomat, ki bo točno kazal smer in brzino vetra. — V Jugoslaviji se močno išri škrlatinka. — Mlad Egipčan v Kairu je zastrupil očeta, mater, 4 brate in 2 sestre. — Po-

žar v kinematografu v Tammersfortu na Finskem je zahteval 21 človeških žrtev. Tajfun je potopil japonsko ladjo s 600 mož posadke. — Dr. Sinnensieb je na dunajskem vseučilišču poneveril 1¼ milijona S. — V Ameriki znižajo davke. Pač srečna dežela. — Iz Amerike poročajo o čudni iznajdbi. Neko podjetje je baje sestavilo zanimivega mehničnega moža, ki uboga na posamezne človeške glasove in zna na povelje odpirati vrata, prižigati luč in pometati sobo. — Nadučitelj Hans Braun na Nižjem Avstrijskem ima kuro, ki je znesla v enem letu 304 jajca. — 25. oktobra se je potopil v bližini luke Bahia italijanski parnik „Principessa Mafalda“, ki je imel na krovu 1208 potnikov, povečini izseljenci v Brasilijo, in 240 mož posadke. Na pomoč je prišlo več parnikov, da ni posebno veliko ljudi utonilo. Največji škandal v zgodovini pomorstva pa je figovsko postopanje italijanskih oficirjev in nornarjev, ki so najprej sebe rešili, a potnike III. razreda zaprli v kabine. Kapitan francoske ladje „Formosa“, ki je prva prišla na pomoč, je moral prevzeti poveljstvo čez potapljačo se „Mafaldo“ Francoski mornarji so z lastno življensko nevarnostjo rešili nato potnike III. razreda. Tudi tukaj so pokazali Italijani svoje junaštvo, ki traja pri njih samo tako dolgo, dokler ni nevarnosti. Mednarodni mornariški krogi se zgražajo, da je imela stara in prime-roma majhna ladja toliko potnikov. Angleški brodarji izjavljajo, da bo ta nesreča preprečila, da bi italijanske paroplovne družbe še nadalje tako izkoriščale potnike.

ZA NAŠO DECO

Pliberški mestni grb.

Na vsakoletni sejem v Pliberku pride skoro pol Podjune. Naj vam še jaz povem, kaj sem lani tam novega videl in zvedel. Prišel sem v nedeljo popoldne in ogledoval mične gugalke in vrtiljke, kjer se je veselil mladi svet in številne stojnice z raznim blagom. Celo glumače umetnike sem si lahko ogledal.

Nenadoma se prične vsa množica pomikati proti vходу. Radoveden hitim tudi jaz za njo. Od mesta sem jezdi konjenik v stari viteški upravi, pred njim korakajo štirje paži istotako oblečeni, godba ter mestni stražnik noseč pliberški grb. Vse se pomakne k mali utici sredi sejmišča. Tu priveže stražnik grb na drog, paži pa zasadijo svoje helebarde v četverokotu v zemljo. Nato se vsi odstranijo, za varuha pa pustijo dva občinska reveža. Radoveden poprašam kaj to pomeni. Povedo mi, da so zdaj „frajengo“ prinesli in da se zdaj sejem začne. Ko ogledujem grb z volom v sredi in helebarde, stare mogoče že petsto let, me hitro zgrabita varuha. Plačati sem moral nekaj grošev. Po stari pliberški pravici v tisti četverokot ne sme stopiti nihče. Ker se mi je zdel eden varuhov še precej prijazen, sem ga prosil, naj mi pove, kaj pomeni tisti vol v grbu. Povedal mi je tole zgodbo:

V starih časih Pliberk ni bil mesto, majhen trg je bil. Tedaj še tudi letnega sejma ni bilo. Tisti čas pa je bil cesar na Koroškem na lovu. Pliberčani niso vedeli za to. Ko pride pa neka kriparca in pove, da cesar gre proti Pliberku, niso vedeli kaj bi počeli, dokler se ne spomni eden Pliberčanov, da bi bilo dobro, cesarju vsaj iti naproti. Tedaj so naglo vsi oblekli najboljše obleke in hiteli pri gornjih trških vratih ven. Čez čas prileti eden za njimi in pove, da pride cesar od nasprotne strani. Zda se vsi zasučejo in letijo kar čez njive v tisto smer. Prileteli se do cesarja ravno v trenutku, ko je stopil že na trška tla. Ko obstojijo, je rekel župan: Toliko imam sape kot kak vol. Cesar je to slišal in vprašal poleg stoječega, naj mu nemško pove, kaj je rekel župan. Odgovor se je cesar nasmejal. Tedaj pa so prišli tudi drugi že do sape in pozdravili cesarja: Kris got her Kaiser! Cesar je vsem milostno pokimal in šel naprej. Ko si je trg nekoliko ogledal, so ga peljali v grad, ker imajo tam lepše postelje, da bo lažje ležal. Preden je drugi dan cesar odšel, jih je še vprašal, kako jim kaj gre in če se imajo morda kaj pritožiti. Tedaj je pa rekel župan: Drugače nam še koj dobro gre, samo drugi nas nič ne porajta.

Zato bi mi prosili, da bi nam cesar kakšen cajhen zbrali in naš trg v mesto povzdignili. Nato je cesar odgovoril: Naj bo po vašem. Za znak vam pa določim vola, ker je bilo včeraj, ko ste mi prišli naproti, ravno tako videti, kakor bi leteli voli proti meni. Vaši fraki pa so tako mahali, kot bi vsi imeli peruti. Zato naj bo „fliegender Ochs“ vaš grb. Od tedaj imamo v Pliberku tak mestni grb.

Tako mi je pripovedoval stari občinski revež. Zahvalil sem se mu in odšel dalje med utice in stojnice.

K. M.

Zahvala.

120

Za mnogoštevilne od vsepovsodi mi sporočene in prejete čestitke o priliki mojega zlatega rojstnega jubileja, ki se nikdar ne povrne več, se tem običajnim potom pristrčno zahvaljujem vsem mojim p. n. prijateljem in znancem, in obljubujem, da se bom teh kakor še onih in vseh vedno in radevolje spominjal v molitvi.

Celovec, v mesecu vinotoku 1927.

P. Valerijan Sartory l. r.,
Ord. Min. Cap.

Sreča

121

srečk iz poslovalnice J. Prokopp je čudovita. Odpadel je na srečko števil. 23.943 glavni dobiček IV. razreda s **S 60.000**, na srečko števil. 35.518 glavni dobiček V. razreda s **S 250.000**, kakor že v prvih dneh žrebanja V. razreda dobitki po S 10 000, 9000, 7000, 5000 itd. Vse zadete srečke so od poslovalnice J. Prokopp, razpošiljalnica srečk za zvezne dežele

v Badnu

Srečke za sledečo 18. razredno loterijo so že sedaj na razpolago

IZŠLA JE BLASNIKOVA VELIKA PRATIKA

za prestopno leto 1928,

ki ima 366 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj vpoštevani in je še danes najbolj obračun. — Letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah. — „VELIKA PRATIKA“ je najboljši in najcenejši družinski holedar. — Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 D. Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednikov

tiskarna in litografski zavod, Ljubljana, Breg 12

111

Kdor ima ovčjo volno

jo zamenja najbolje za izvrstno volno za pletenje in prvovrstno blago za obleke pod najugodnejšimi pogoji v trgovini

J. Magnet v Pliberku (Bleiburg)

Glavni trg 9.

Kupim tudi vsako množino volne po najvišjih dnevnih cenah.

117